

FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ

SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ

OSMANLI TOPLUM YAPISI

Hafta 11
(16.12.2020)

Dr. Öğr. Üyesi İlyas SUCU

ilyas.sucu@omu.edu.tr

2020

SAMSUN

Osmanlı toplum yapısından kesitler: Göç, iskân, şehir ve şehir hayatı

İskân

- ➔ Yeni fethedilen yerlerin Türkleştirilmesi
 - Toprağı şenlendirme
 - Kolonizatör dervişlerin rolü: Abdalân-ı Rum (Sarı Saltuk, Geyikli Baba vb.)
- ➔ Siyasi, iktisadi güçle paralel seyir: Dışa dönük / İçe dönük / Ters göç
- ➔ Devletin teşviki: Bölgeyi mamur etme
- ➔ Sürgün: Merkezi otoriteyi tesis ve şenlendirme (Trabzon)
- ➔ Vakıf: Merkez inşa etme (Nevşehir)
- ➔ Fetih: Yeni fetihlerin fatihlerine temlik edilmesi yoluyla iskân ve imar (Plevne)

Göç

- ➔ Savaşlar ve iç karışıklıklar (Celali isyanları vb.)
- ➔ Konar/göçerlerin iskânı
- ➔ Terki durdurma
- ➔ Sürgünler
- ➔ Muhacirlerin İskânı (Esaret altında kalanların göçü)
 - Kırım Harbi ve 93 Harbi
 - Muhacirun Komisyonu ve muhacirlerin yerleştirilmesi
 -

Şehir

- ➔ Osmanlı şehirli bir toplum mudur?
- ➔ Hemşehri/şehirlilik bilinci – şehirli olmak
- ➔ Şehrin bağımsız idaresi / Şehremini
- ➔ Kadı (bağımsız temsilciler)
- ➔ Şehir ve ekonomi (ahilerin rolü)
- ➔ Şehre-küstü (Osmanlı şehrinde yeni bir mahalle)
- ➔ Şehir/şar: “Cuma kılınur ve Bazara durur” / “İnsanın yaşaması için her şeyi cami”
- ➔ Şehrin kişiselleşmesi
- ➔ Vakıf ve imaretle yeniden inşa
- ➔ Cami ve diğer imarethaneler: Şehir hayatının merkezi
- ➔ Şehrin dairesel inşası
- ➔ Abidevi yapılar ile sivil yapıların farkı: Taş ve azamet ile ahşap ve geçicilik
- ➔ Üç mekan: Sivil konut/ev, çıkmaz sokak/mahalle, çarşı/pazar
- ➔ **Sivil konut/Ev**
 - Geçicilik, mütevazilik
 - Mahremiyet ve şahsiyet: İslam evinin iki özelliği

- ➔ Evlerin konumlanması: Dar/çıkılmaz sokak, yamaçların tercihi ve topografyaya uygunluk / iklime uygunluk
- ➔ **Çıkılmaz Sokak/Mahalle**
 - Mahalle kolektivizmi
 - Dini etki
- ➔ **Çarşı/Pazar**
 - Bir aradalık, işbölümü, kamusal alan, bir arada yaşama becerisi

Kaynaklar

Doğu Batı Dergisi Osmanlılar I-II-III-IV Özel Sayıları (51-54. sayılar)

Faroqhi, Suraiya (2014). *Osmanlı'da Kentler ve Kentliler*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Kütükoğlu, Mübahat (2019). *Osmanlı'nın Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yapısı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Sucu, İlyas (2017). *Osmanlı Toplum Yapısı Ders Notları*.

Türkler Ansiklopedisi (21 cilt) ve *Osmanlı Ansiklopedisi* (12 cilt) ilgili bölümleri.

Ünal, Mehmet Ali (2014). *Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Tarihi*. Isparta: Fakülte Kitabevi.

Doküman Geçmişi

Tarih	Açıklama
16.12.2020	Belge ilk kez yayımlandı.